

ресурс]. Режим доступу: <http://www.bmwi.de>.

14. The Small Business Service – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.gov.uk/government/collections/small-business-survey-reports>.

15. Vous êtes une entreprise //Le portail de l'Économie et des Finances// – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.economie.gouv.fr/>.

16. Про затвердження плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності та визнання такими, що втратили чинність, деяких розпоряджень Кабінету Міністрів України//Кабінет Міністрів України// Розпорядження №615-р від 23.08.2016 р. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/615-2016-%D1%80/paran9#n9>.

17. Законотворча діяльність в комітетах Верховної Ради України// Комітет з питань промислової політики та підприємництва// Верховна рада України – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc6_current?id=&pid069=209

Стаття надійшла: 11.01.2017 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Рецензент: д.держ.упр., проф. Ромат Є.В. (Київський національний торговельно-економічний університет)

УДК 330.341.1

JEL Classification: H0, H70

ІНСТИТУЦІЙНО-ІНФРАСТРУКТУРНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІННОВАЦІЙНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Паризький І.В., к.ю.н., доцент

Національна академія управління, м. Київ

Анотація. У статті розглянуто теоретичні аспекти інноваційної інфраструктури, інституційного середовища її регулювання, які здійснюють управління елементів системи інфраструктури, забезпечують ресурсну, нормативно-правову, фінансово-економічну та фіскальну підтримку, а також сприяють веденню інноваційної діяльності. Окреслено головні функції інститутів підтримки та розвитку інноваційної інфраструктури – основних органів національної, регіональної та місцевої влади на формування та розвиток підсистем та елементів інноваційної інфраструктури. Узагальнено, що механізм державного регулювання процесу формування та розвитку інноваційної інфраструктури України можна розглядати як заходи з формування та розвитку елементів інфраструктури, які базуються на поєднанні суб'єкту впливу, стратегічної мети й тактичних цілей, принципів, методів, а також послідовності впровадження інструментів та об'єктів впливу. Рекомендовано механізм державного управління формуванням та розвитком інфраструктури представити як трирівневу структуру, які включає елементи системи управління та забезпечування створення та стабільного функціонування глобальної мережі інноваційної інфраструктури в Україні. Запропоновано при створенні механізму державного регулювання розвитку інноваційної інфраструктури в Україні зосереджуватися на регіональному інноваційному потенціалі, оскільки саме так елементи інфраструктури можуть максимально використовувати наявні ресурси для ведення науково-дослідної роботи та створення новаторських розробок. Крім того, такий підхід дозволить розвивати найсильніші галузі регіональної економіки, формувати дієвий центр управління інноваційними програмами. Також сформовано ряд рекомендацій щодо удосконалення діяльності інститутів державної та регіональної влади, мета якої спрямована на підвищення ефективності формування та розвитку інноваційної інфраструктури.

Ключові слова: інноваційна інфраструктура, інноваційно-технологічний розвиток, державне регулювання, механізм регулювання інноваційної інфраструктури, інституційне забезпечення.

INSTITUTIONAL AND INFRASTRUCTURAL SUPPORT OF PROVIDING INNOVATIVE AND TECHNOLOGICAL DEVELOPMENT OF ECONOMY OF UKRAINE

Igor Paryzhskyy, PhD in Legal Sciences, Associate Professor

National Academy of Management in Kyiv

Summary. The theoretical aspects of the innovation infrastructure, the institutional environment for its regulation, managing the elements of the infrastructure system, providing resource, regulatory, financial, economic and fiscal support, as well as contributing to the innovation activity are considered in the article. The main functions

of the institutions of support and development of innovation infrastructure are the main bodies of the national, regional and local authorities on the formation and development of subsystems and elements of the innovation infrastructure are defined. It is reviewed that the mechanism of state regulation of the process of formation and development of Ukraine's innovation infrastructure can be considered as measures for the formation and development of infrastructure elements based on the combination of the subject of impact, strategic goal and tactical goals, principles, methods, and the sequence of implementation of tools and impact objects. The mechanism of state management of infrastructure development and development is recommended as a three-level structure that includes elements of the management system and ensuring the creation and stable functioning of a global network of innovation infrastructure in Ukraine. It was suggested that creating a mechanism for state regulation of the development of innovation infrastructure in Ukraine focus on the regional innovation potential, since it is how the elements of the infrastructure can make maximum use of available resources for conducting research and creating innovative developments. In addition, such an approach will allow developing strong branches of the regional economy, forming an effective centre for managing innovative programs. A number of recommendations have also been made to improve the activities of the institutions of state and regional power, which goal is to increase the effectiveness of the formation and development of innovative infrastructure.

Keywords: innovation infrastructure, innovation and technological development, state regulation, innovation infrastructure regulation mechanism, institutional support.

Постановка проблеми. Для забезпечення широкомасштабної реалізації інноваційних процесів потрібна розвинена інноваційна інфраструктура, оскільки успіхи в освоєнні механізмів комерціалізації технологій забезпечують помітне підвищення добробуту населення інноваційно-активних країн. Особливості та характеристики інноваційної інфраструктури в економіці відображені у роботах багатьох дослідників, проте поки немає єдиної точки зору не тільки на її місце та роль в економіці, а й стосовно реалізації різних організаційно-управлінських форм її побудови.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування та функціонування суб'єктів інноваційної інфраструктури розглядали О. Амоша, О. Жихор, М. Жук, С. Ілляшенко, І. Матюшенко, В. Мельник, В. Нежиборець та ін. Питання державного управління у сфері розвитку інноваційної інфраструктури досліджували В. Бабаєв, В. Геєць, Д. Дрожжин, В. Семиноженко, І. Терон та ін.

Невирішені складові загальної проблеми. Однак наразі невирішеними залишаються питання формування механізму інституційно-інфраструктурне забезпечення інноваційно-технологічного розвитку економіки України.

Мета статті полягає у розробка результативного механізму державного регулювання формування та функціонування інноваційної інфраструктури для забезпечення інноваційно-технологічного розвитку економіки України.

Виклад основного матеріалу. У Законі України «Про інноваційну діяльність» визначено, що: «інноваційна інфраструктура – це сукупність підприємств, організацій, установ, їх об'єднань, асоціацій будь-якої форми власності, що надають послуги із забезпечення інноваційної діяльності (фінансові, консалтингові, маркетингові, інформаційно-комунікативні, юридичні, освітні, тощо)», а наведені структури (згідно з законом) – це «інноваційні підприємства», які розробляють, виробляють і реалізують інноваційні продукти і/або продукцію чи послуги, обсяг яких у грошовому вимірі перевищує 70% загального обсягу його продукції і/аби послуг» [1].

Схоже поняття інноваційної інфраструктури наводить В. Нежиборець [2], який вважає, що це організації чи установи, які сприяють здійсненню інноваційної діяльності, тобто комплекс організацій чи установ, що мають підлеглий і допоміжний характер, що обслуговують інновацію і забезпечують умови нормального протікання інноваційного процесу. Тому до її складу входять: інноваційно-технологічні центри, технологічні інкубатори, технопарки, учбово-ділові центри та інші спеціалізовані організації.

В. Мельник [3, с. 149-150] під інноваційною інфраструктурою розуміє увесь необхідний спектр державних та приватних структур, що забезпечують розвиток і підтримку всіх стадій інноваційного процесу, зокрема:

- виробничо-технологічні структури (технопарки, інноваційно-технологічні центри й бізнес-інкубатори);
- об'єкти інформаційної системи (аналітичні, статистичні центри, інформаційні бази й мережі);
- організації з підготовки кадрів з технологічного менеджменту;
- фінансові структури (бюджетні, позабюджетні, венчурні, страхові фонди);

- систему експертизи (центри, здатні готувати експертні висновки для виробників, інвесторів, страхових служб тощо);

- об'єкти патентування, ліцензування та консалтингу й, нарешті, розвинена система сертифікації, стандартизації й акредитації.

Ураховуючи світову практику, варто зазначити, що методи і форми державного регулювання функціонування інноваційної інфраструктури здійснюються через реалізацію податкової політики, грошово-кредитної та антимонопольної політики, амортизаційної політики, законодавчого забезпечення та захисту прав національних та іноземних інвесторів, регулювання фондового ринку тощо [4, с. 251].

Разом з тим, інноваційна інфраструктура містить ще раз інституційних структур, які здійснюють управління названих елементів системи інфраструктури, забезпечують ресурсну, нормативно-правову, фінансово-економічну та фіскальну підтримку, а також сприяють веденню інноваційної діяльності.

Відповідно до системи державного управління інноваційним процесом, суб'єктом регулювання функціонування інноваційної інфраструктури є національні, регіональні та місцеві органи влади, а об'єктом – відносини, які виникають між установами/елементами інфраструктури [5]. У цілому функції (табл. 1) цих органів є взаємопов'язаними і досягають своєї цілі лише у випадку комплексної реалізації.

Таблиця 1 – Функції інститутів підтримки та розвитку інноваційної інфраструктури

Інститут державної влади	Функції
Президент України	Вносить пропозиції щодо пріоритетних напрямків інноваційної діяльності до Кабінету Міністрів України
Кабінет Міністрів України	Розробляє проект загальнодержавних науково-технологічних та інноваційних пріоритетів розвитку економіки
Верховна Рада України	Затверджує проект загальнодержавних науково-технологічних та інноваційних пріоритетів розвитку економіки. Формує законодавчу базу для сфери інноваційної діяльності. Визначає обсяг асигнувань для фінансової підтримки інноваційної діяльності в межах, визначених Державним бюджетом України.
Державне агентство України з інвестицій та розвитку	Вносить пропозиції щодо пріоритетних напрямків інноваційного розвитку до Кабінету Міністрів України. Розробляє та координує державні програми інноваційного розвитку. Формує державну базу, необхідну для реалізації інноваційних проектів.
Державна інвестиційно-інноваційна установа	Веде пошук та акумулювання інвестиційних ресурсів для реалізації проектів у рамках державних інноваційних програм, розроблених Державним агентством України з інвестицій та розвитку.
Міністерства та відомства	Подають пропозиції щодо пріоритетних напрямків інноваційної діяльності до Кабінету Міністрів України. Імплементують та координують галузеві програми інноваційного розвитку.
Міністерство освіти та науки, молоді та спорту України	Проводить освітню реформу та стимулює розвиток науки, техніки і технологій в рамках наділених їм повноважень.
Регіональні центри з інвестицій та розвитку	Реалізують програми на регіональному рівні та створюють базу інноваційних проектів на регіональному рівні.
Обласні та районні державні адміністрації	Впроваджують та координують галузеві програми інноваційного розвитку на регіональному рівні та на місцях.

Джерело: систематизовано автором за даними [6].

Інститути управління інноваційним процесом повинні забезпечити відбір та реалізацію таких національних і регіональних інноваційних проектів та програм, які сприятимуть підвищенню його розвитку та конкурентоспроможності в міжрегіональному і міжнародному поділі праці [7]. Адаптивність інноваційного середовища формується завдяки дослідженню і аналізу зовнішнього й внутрішнього середовища, цілеспрямованому пошуку інновацій, реалізація яких здатна активізувати інноваційну діяльність у країні.

Механізм державного регулювання розвитку інноваційної інфраструктури можна розглядати як заходи з формування та розвитку елементів інфраструктури, які базуються на поєднанні суб'єкту впливу, стратегічної мети й тактичних цілей, принципів, методів, а також послідовності впровадження інструментів та об'єктів впливу. Так, ба-

зуючись на пропозиціях В. Бабаєв та Д. Дрожжин [8, с. 221] вважаємо, що ключовими складовими механізму державного регулювання формування та розвитку інноваційної інфраструктури є:

1. Суб'єкти впливу – ВРУ, Президент України, КМУ, міністерства, центральні органи виконавчої влади, обласні та районні державні адміністрації, регіональні центри з інвестицій та розвитку та інші.

2. Стратегічна мета, тактичні цілі, завдання розвитку інноваційної інфраструктури, критерії оцінки стану і результатів досягнення поставлених цілей, умов і етапності застосування інструментів державного впливу.

3. Принципи державного регулювання розвитку інноваційної інфраструктури. Зокрема, законодавчо визначено наступні принципи такої діяльності: формування цілісної інфраструктури на базі наукових установ та вищих навчальних закладів; підтримки і розвитку інноваційних малих підприємств; створення інноваційної інфраструктури на регіональному рівні з одночасним забезпеченням міжрегіональної координації [9; 10].

Проте деякі науковці [2; 8] вважають, що інноваційну інфраструктуру варто створювати, базуючись на принципі: адекватності інфраструктури розвитку держави та регіонів, де розміщені її об'єкти; відповідності існуючим потребам; раціональному розміщенню та співпраці з місцевими органами влади і самоврядуванням; доступністю послуг для підприємств; залучення державних і недержавних ресурсів; залучення інформаційної підтримки та аналітичного супроводу; відповідність становлення елементів інноваційної інфраструктури національній стратегії і програмам інноваційно-технологічного розвитку; залучення центральних та місцевих органів державної влади до зменшення ризику інноваційної діяльності.

4. Методи державного регулювання розвитку інноваційної інфраструктури: адміністративно-правові, організаційні, фінансово-економічні, інформаційно-аналітичні.

5. Об'єктом державного регулювання є умови створення, функціонування та розвитку елементів інноваційної інфраструктури (технопарків, технополісів, інжинірингових фірм, інноваційних центрів, венчурних фондів, бізнес-інкубаторів тощо). Крім того, об'єктом державного впливу є сукупність відносин між елементами інноваційної інфраструктури та освітніх, науково-дослідних закладів, продукування інновацій, їх використання та апробації.

Таким чином, пропонуємо механізм державного управління формуванням та розвитком інфраструктури представити як трирівневу структуру, які включає елементи системи управління та забезпечування створення та стабільного функціонування глобальної мережі інноваційної інфраструктури в Україні. Схематично він представлений на рис. 1.

При формуванні механізму державного регулювання створення та розвитку інноваційної інфраструктури в Україні вважаємо за доцільне зосередитись на регіональному інноваційному потенціалі, оскільки саме так елементи інфраструктури можуть максимально використовувати наявні ресурси для ведення науково-дослідної роботи та створення новаторських розробок. Крім того, це дозволяє розвивати найсильніші галузі регіональної економіки, формування дієвого центру управління інноваційними програмами.

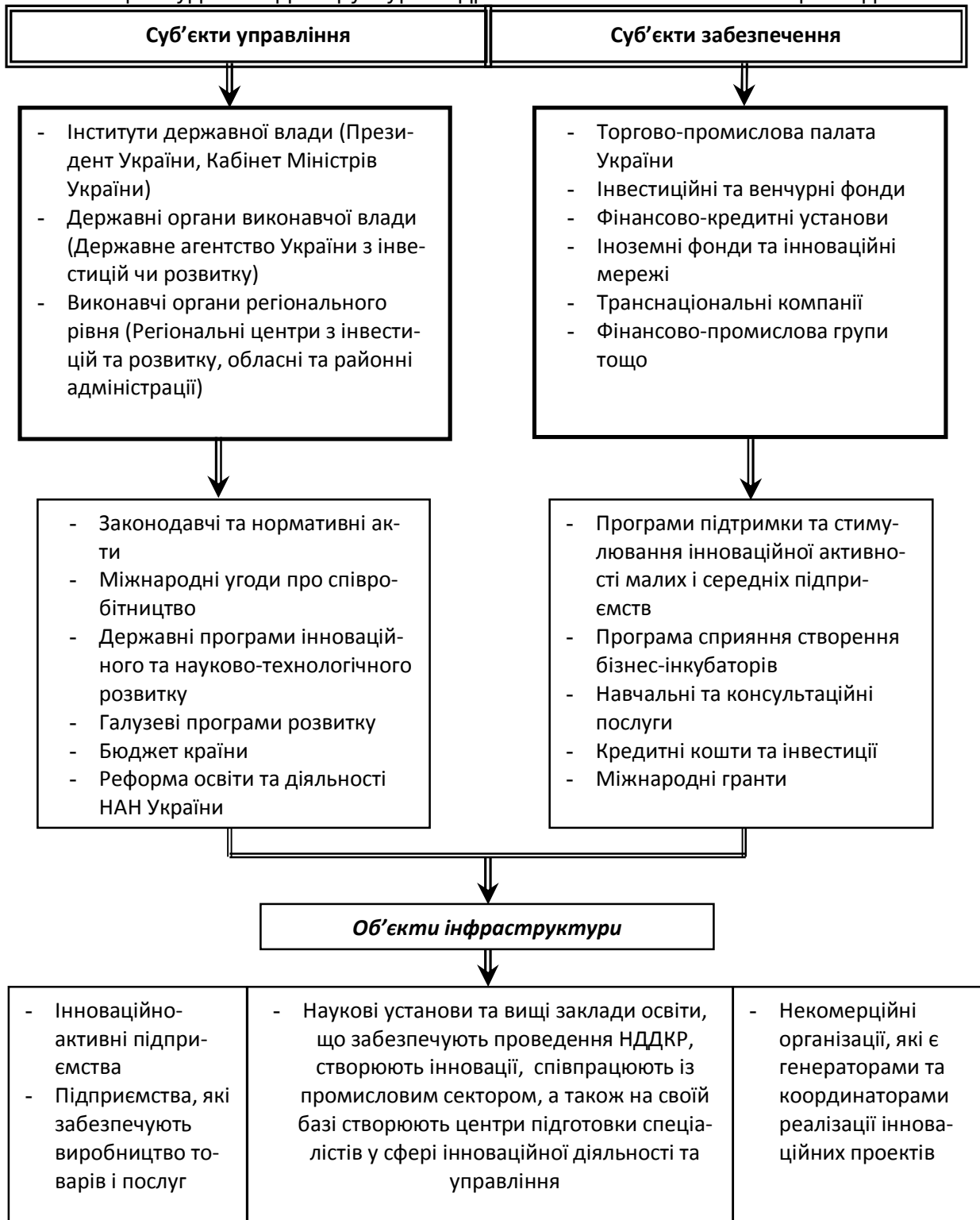
На регіональному рівні функціонування інноваційної інфраструктури варто створювати та розвивати такі елементи:

Регіональний інноваційний центр, який може об'єднувати корпорації зацікавлених інноваційних структур, ВНЗ та науково-дослідні інститути, бізнес-структури, експертно-консалтингове й аналітичне забезпечення, проекти з організації виставок, ярмарок, конференцій, інформатизацію тощо.

Регіональний інноваційний фонд включає фінансовий інструмент підтримки пріоритетних інноваційних проектів. Більше того, суб'єкти державного регулювання та забезпечення розвитку інноваційної інфраструктури першочергово повинні сприяти створенню виробничо-технологічної її підсистеми, адже це сприятиме створенню сприятливих умов для прискореного впровадження інновацій навіть в умовах обмеження бюджетного фінансування. Пріоритетними цілями при цьому є:

- створення цілісної інноваційної інфраструктури на базі наукових установ та вищих навчальних закладів;
- підтримка і розвиток інноваційних малих підприємств;
- створення інноваційної інфраструктури на регіональному рівні;
- забезпечення міжрегіональної координації роботи всіх структурних елементів інфраструктури;

- оптимізація і розширення мережі центрів інформаційно-консультаційної підтримки інноваційної діяльності;
- розбудова інфраструктури кадрового забезпечення інноваційної діяльності.

Рисунок 1 – Механізм регулювання процесу формування та розвитку інноваційної інфраструктури України

Джерело: розроблено автором.

Крім того, для розбудови виробничо-технологічної підсистеми необхідно удосконалити нормативно-правову базу, зокрема щодо відповідності вимогам цілісності, комплексності та системності у сфері науково-технологічного, інноваційного розвитку та підприємницької діяльності, а також розробити відповідне методичне забезпечення.

Висновки з проведеного дослідження. Тому вважаємо, що вирішити ці проблеми та стимулювати розвиток інноваційної інфраструктури може вдосконалення формування інноваційної інфраструктури держави на рівні регіонів, ключовим завданням якого має стати забезпечення рівних можливостей для кожного із них, враховуючи їх потреби і потенціал. З цією метою регіональні владні інститути та органи інноваційної інфраструктури повинні:

- упорядковувати роботу технопарків, створення сучасних наукових лабораторій при корпораціях, новітньої інфраструктури й інформаційних банків технологій, спеціальних інноваційних фондів із залученням інституційних інвесторів і комерційних банків;

- створювати та підтримувати діяльність виробничо-технологічних, інноваційних і наукових структур;

- розвивати експертні системи;

- розвивати інформаційні системи;

- створювати сприятливе середовище для розвитку інноваційних процесів, реалізації замкненого інноваційного циклу від ідеї до виробництва й комерціалізації (застосування) високотехнологічних продуктів і технологій, яка буде реалізувати послідовність «ідея – проект – інновація»;

- організовувати й проводити попередню експертизу комплексної науково-технічної діяльності, інноваційних та інвестиційних проектів;

- вести стандартизацію інвестиційно-інноваційної діяльності відповідно до міжнародних стандартів і норм;

- налагоджувати співробітництво з міжнародними фінансовими організаціями й інститутами, урядовими та неурядовими організаціями іноземних держав з питань залучення фінансових ресурсів в економіку України з метою реалізації з ними спільних інноваційних та інвестиційних проектів і програм тощо.

Таким чином мова йде про створення й розвиток інноваційної інфраструктури адекватної можливостям регіонального зростання та тих елементів, які впливають на формування та розвиток інноваційного потенціалу.

Перелік посилань:

1. Закон України «Про інноваційну діяльність» // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – №36. – ст. 266.

2. Нежиборець В. Інноваційна інфраструктура: проблеми, перспективи, рішення / В. Нежиблонець // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2007. – № 5. – С. 60–69.

3. Мельник В.В. Теоретичні основи розвитку інноваційної інфраструктури і України / В.В. Мельник // Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. – 2013. – Вип. 9 (1). – С. 148–156.

4. Жук М.М. Функціонування національної інноваційної інфраструктури в умовах трансформації: інституціонально-економічний аспект / М.М. Жук // Демократичне врядування. – 2013. – № 12. – С. 245–255.

5. Активізація інноваційної діяльності: організаційно-правове та соціально-економічне забезпечення / [О.І. Амоша, В.П. Натонюк, А.І. Землянкін та ін.]. – Донецьк : Ін-т екон. промисловості НАН України, 2007. – 328 с.

6. Відомості Офіційного сайту Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.

7. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року : Постанова Кабінету Міністрів України №1001 від 21.07.2006 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-n>.

8. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети / [З.С. Варналій, Е.М. Лібанова, Ю.В. Мокогон [та ін.] ; за ред. З.С. Варналія]. – К. : НІСД, 2007. – 768 с.

9. Бабаєв В.Ю. Механізм державного регулювання інноваційної інфраструктури в Україні / В.О. Бабаєв, Д.Ю. Дрожжин // Теорія та практика державного управління. – 2012. – Вип. 4 (39). – С. 214–223.

10. Міжнародний досвід щодо формування інноваційної інфраструктури. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uinter.kiev.ua/viewpage/php?page_id=76.

Стаття надійшла: 09.02.2017 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрієв І.А.

Рецензент: д.е.н., проф. Єрохін С.А. (Національна академія управління)